

1 Grunnlaget for legemiddelhåndtering ★

Introduksjon til Legemidler

Definisjoner Legemidler

Fordeling av ansvar og oppgaver innen legemiddelhåndtering

Forankring i lov og forskrift

Innkjøpsavtaler

Oppfølging av kostbare legemidler i Helse Bergen HF - en oversikt

Administrativ prosess for kostbare legemidler

Retningslinjer for innføring av legemidler i spesialisthelsetjenesten i sammenheng med anskaffelser

Opplæring legemiddelhåndtering (generelt)

Sentrale kompetansekrav legemiddelhåndtering

Oversikt. Sentrale kompetansekrav innen legemiddelhåndtering - ulike yrkesgrupper

Organisering av arbeid med legemiddelbivirkninger i Helse Bergen

Legemiddeloven - Lov om legemidler m.v.

Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp

Forskrift om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus

Forskrift om legemiddelassistert rehabilitering (LAR-forskriften)

Legemiddelforsyning i sykehus - Forskrift om legemiddelforsyningen mv. ved sykehus og andre helseinstitusjoner.

2 Legemiddelnamnese ★

Opptak av legemiddelnamnese og samstemming av legemiddellister

Oversikt: Gode kilder til legemiddelnamnese

Sjekkliste ved opptak av legemiddelnamnese

3 Legemiddelsamstemming inn ★

Opptak av legemiddelnamnese og samstemming av legemiddellister

Oversikt: Gode kilder til legemiddelnamnese

4 Ordinering av legemiddel ★

Ordinering av legemidler og vurdering av legemiddelbehandling

Retningslinjer for bruk av FEIBA

Glukokortikoid-behandling ved covid-19

Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)

5 Bytte eller bestille ★

Akutte forgiftninger og antidoter

Bestilling av apotekvarer

Mottak og kontroll av leveranse fra sykehusapoteket

Bestilling av glucarpidase (Voraxaze®)

Hastebestilling, Voss

1- månedsregelen, e-resept

Resept- og refusjonsveileder

Forskriving og oppfølging av HF finansierte legemidler

Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)

Søknads- og vurderingsskjema - behandling med legemiddel til enkeltpasient etter unntaksordningen i systemet for Nye metoder

Forskriving av næringsmidler og intravenøs ernæring på blå resept

Håndtering av LAR legemiddel

Retningslinjer for bruk av FEIBA

Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)

6 Tilberede legemiddel ★

Istandgjøring og merking av legemidler

Tilsetning til infusjonsvæske

Aseptisk arbeidsteknikk ved tilberedning av legemidler

Sterile legemidler - veiledende brukstid og oppbevaring etter anbrudd

Forlikelighet av infusjoner

Forlikelighetstabell OUS eHåndbok

Knusing og deling av legemidler

Blandetabell legemidler til parenteral bruk for voksne

Sterile legemidler - veiledende brukstid og oppbevaring etter anbruddInfusjons- og sprøytepumperInfusjonssett, ulike typer, skiftfrekvensInfusjonssett og transfusjonssett, etterskylling / volumVentiler til infusjonssett, intravenøst og epiduraltUtblanding antiinfektivaLegemidler med krav til PVC- eller ftalat-frie beholdere og infusjonsutstyrAntiinfektiva, håndtering og istandgjøringArbeidsteknikk ved tilberedning av antibiotikaBlandetabell antibiotika - voksneBlandetabell antimykotika - voksneBlandetabell antivirale midler - voksneRekonstituering av erytromycinForenklet intrakutan hudtest for antibiotikaOfte stilte spørsmål om antibiotika, med svarUtblanding av antiinfektiva (antibiotika, antimykotika og antiviralia)Ordinering, administrering og monitorering av gentamicin og tobramycin hos voksneCytostatika - håndtering i Helse BergenKrav ved opptrekk/utblanding av cytostatikaArbeid i sikkerhetsbenkFokusliste dobbeltkontroll av legemidlerDobbeltkontroll ved istandgjøring og utdeling til barn**7 Istandgjøring (klargjøring) og dele ut legemiddel ★**Istandgjøring og merking av legemidlerUtdeling av legemidler

Knusing og deling av legemidler

Legemidler i sonde

Flytskjema knusing/deling og legemidler i sonde, oppslag

Regional miksturliste

Tabell over brukstid av miksturer og andre perorale legemidler i flerdosebeholdere etter anbrudd/utblanding

Cytostatika og andre legemidler som håndteres som cytostatika

Tabell: Perorale og topikale legemidler som skal håndteres som cytostatika

Monoklonale antistoffer (MAB) brukt i kreftbehandlingen

Medikamentregning

Eksempler, medikamentregning

Blandetabell legemidler til parenteral bruk for voksne

Sterile legemidler - veiledende brukstid og oppbevaring etter anbrudd

Infusjons- og sprøytepumper

Infusjonssett, ulike typer, skiftefrekvens

Infusjonssett og transfusjonssett, etterskylling / volum

Ventiler til infusjonssett, intravenøst og epiduralt

Utblanding antiinfektiva

Legemidler med krav til PVC- eller ftalat-frie beholdere og infusjonsutstyr

Antiinfektiva, håndtering og istandgjøring

Arbeidsteknikk ved tilberedning av antibiotika

Blandetabell antibiotika - voksne

Blandetabell antimykotika - voksne

Blandetabell antivirale midler - voksne

Rekonstituering av erytromycin

Forenklet intrakutan hudtest for antibiotika

Ofte stilte spørsmål om antibiotika, med svar

Utblanding av antiinfektiva (antibiotika, antimykotika og antiviralia)
Ordinering, administrering og monitorering av gentamicin og tobramycin hos voksne
Administrering og monitorering av gentamicin og tobramycin,
oversikt til oppslag
Administrasjon av gentamicin i ferdigfylte beholdere

Cytostatika - håndtering i Helse Bergen
Krav ved opptrekk/utblanding av cytostatika
Arbeid i sikkerhetsbenk

Håndtering av LAR legemiddel

Fokusliste dobbeltkontroll av legemidler
Dobbeltkontroll ved istandgjøring og utdeling til barn

8 Observere og rapportere ★

Melding av bivirkninger
Akutte forgiftninger og antidoter
Antidotliste Helse Bergen / akuttmottaket HUS
Antidotliste Voss Sjukehus

Ekstravasering

Håndtering av anafylaksi, oversikt
Håndtering av anafylaksi, oppslag

Retningslinjer og overvåkningsskjema for smertebehandling og sedasjon av barn (1 mnd - 16 år)
Retningslinjer og overvåkningsskjema for akutt- og postoperativ smertebehandling av voksne m/opioid SC/IV

Håndtering av LAR legemiddel

Kvitteringsskjema for observert utdeling og inntak av substitusjonsbehandling LAR

Organisering av arbeid med legemiddelbivirkninger i Helse Bergen

Fokusliste dobbeltkontroll av legemidler

Dobbeltkontroll ved istandgjøring og utdeling til barn

9 Legemiddelsamstemming ut ★

Utskrivning og overføring til annet omsorgsnivå

1- månedsregelen, e-resept

Resept- og refusjonsveileder

Forskriving og oppfølging av HF finansierte legemidler

Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)

Søknads- og vurderingsskjema - behandling med legemiddel til enkeltpasient etter unntaksordningen i systemet for Nye metoder

Forskriving av næringsmidler og intravenøs ernæring på blå resept

10 Kontroll og oppfølging av legemidler ★

Legemiddelinspeksjon

Internkontroll og farmasøytiske tjenester

Medisinrom

Innredning av medisinrom

Medisinrom - teknisk

Temperaturlogg

Dokumentasjon på gjennomgang av legemiddellager

Avfallshåndtering, legemidler

Retur av legemidler

Rapportering og kontroll av legemiddelforbruk

Oppbevaring og kontroll av legemidler

A- og B-preparater - kontroll med innkjøp og forbruk

Skjema for kontroll av legemidler (A- og B-preparater)

Forklaring til Skjema for kontroll av legemidler (A- eller B- preparater)

Oversikt over A-preparater

Oppgjørsskjema for A- preparater

Oversikt over B-preparater

Sterile legemidler - veiledende brukstid og oppbevaring etter anbrudd

Melding av bivirkninger

Akutte forgiftninger og antidoter

Antidotliste Helse Bergen / akuttmottaket HUS

Antidotliste Voss Sjukehus

Ekstravasering

Håndtering av LAR legemiddel

Kvitteringsskjema for observert utdeling og inntak av substitusjonsbehandling LAR

Organisering av arbeid med legemiddelbivirkninger i Helse Bergen

Fokusliste dobbeltkontroll av legemidler

Dobbeltkontroll ved istandgjøring og utdeling til barn

11 Leders ansvar

Fordeling av ansvar og oppgaver innen legemiddelhåndtering

Uønskede hendelser innen legemiddelhåndtering

Risikostyring legemiddeltilberedning

Sjekkliste - tilberedning av legemidler

Sentrale kompetansekrav legemiddelhåndtering

Oversikt. Sentrale kompetansekrav innen legemiddelhåndtering - ulike yrkesgrupper

Rapportering og kontroll av legemiddelforbruk

Oppbevaring og kontroll av legemidler

Dokumentasjon på gjennomgang av legemiddellager

Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)

12 Andre dokumenter

Uønskede hendelser innen legemiddelhåndtering

13 Referanser

Interne referanser

[1.1.3.1.2-02](#)

[1.1.3.1.2-03](#)

[1.1.4.5-02](#)

[1.2.2.1-01](#)

[1.2.2.1-02](#)

[Legemiddelkomiteen - medlemmer](#)

[Legemiddelkomiteen i Helse Bergen - mandat og sammensetning](#)

[Interne systemrevisjoner - Roller og ansvar](#)

[Introduksjon til Legemidler](#)

[Definisjoner Legemidler](#)

1.2.2.1-03	Fordeling av ansvar og oppgaver innen legemiddelhåndtering
1.2.2.1-04	Uønskede hendelser innen legemiddelhåndtering
1.2.2.1-06	Internkontroll og farmasøytiske tjenester
1.2.2.1-07	Risikostyring legemiddeltilberedning
1.2.2.1-08	Sjekkliste - tilberedning av legemidler
1.2.2.1-09	Medisinrom
1.2.2.1-10	Innredning av medisinrom
1.2.2.1-11	Medisinrom - teknisk
1.2.2.1-12	Forankring i lov og forskrift
1.2.2.1-13	Temperaturlogg
1.2.2.1-14	Dokumentasjon på gjennomgang av legemiddellager
1.2.2.2-01	Bestilling av apotekvarer
1.2.2.2-03	Hastebestilling, Voss
1.2.2.2-04	Innkjøpsavtaler
1.2.2.2-05	Mottak og kontroll av leveranse fra sykehusapoteket
1.2.2.2-06	Oppbevaring og kontroll av legemidler
1.2.2.2-08	Rapportering og kontroll av legemiddelforbruk
1.2.2.2-09	Avfallshåndtering, legemidler
1.2.2.2-10	Retur av legemidler
1.2.2.2-11	Bestilling av glucarpidase (Voraxaze®)
1.2.2.2-12	Bestilling av sprøyteetiketter
1.2.2.3-01	Istandgjøring og merking av legemidler
1.2.2.3-02	Utdeling av legemidler
1.2.2.3-03	Tilsetning til infusjonsvæske
1.2.2.3-04	Aseptisk arbeidsteknikk ved tilberedning av legemidler
1.2.2.3-05	Sterile legemidler - veiledende brukstid og oppbevaring etter anbrudd
1.2.2.3-07	Forlikelighet av infusjoner
1.2.2.3-08	Forlikelighetstabell OUS eHåndbok
1.2.2.3-09	Knusing og deling av legemidler
1.2.2.3-10	Legemidler i sonde

1.2.2.3-11	Flytskjema knusing/deling og legemidler i sonde, oppslag
1.2.2.3-12	Cytostatika og andre legemidler som håndteres som cytostatika
1.2.2.3-13	Tabell: Perorale og topikale legemidler som skal håndteres som cytostatika
1.2.2.3-14	Monoklonale antistoffer (MAB) brukt i kreftbehandlingen
1.2.2.3-16	Medikamentregning
1.2.2.3-17	Eksempler, medikamentregning
1.2.2.4-01	A- og B-preparater - kontroll med innkjøp og forbruk
1.2.2.4-02	Skjema for kontroll av legemidler (A- og B-preparater)
1.2.2.4-03	Forklaring til Skjema for kontroll av legemidler (A- eller B- preparater)
1.2.2.4-11	Oversikt over A-preparater
1.2.2.4-12	Oversikt over B-preparater
1.2.2.5-01	Opptak av legemiddelanamnese og samstemming av legemiddellister
1.2.2.5-02	Oversikt: Gode kilder til legemiddelanamnese
1.2.2.5-03	Ordinering av legemidler og vurdering av legemiddelbehandling
1.2.2.5-04	Melding av bivirkninger
1.2.2.5-05	Akutte forgiftninger og antidoter
1.2.2.5-06	Antidotliste Helse Bergen / akuttmottaket HUS
1.2.2.5-07	Antidotliste Voss Sjukehus
1.2.2.5-08	Utskrivning og overføring til annet omsorgsnivå
1.2.2.5-10	1- månedsregelen, e-resept
1.2.2.5-11	Resept- og refusjonsveileder
1.2.2.5-12	Forskriving og oppfølging av HF finansierte legemidler
1.2.2.5-15	Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)
1.2.2.5-19	Søknads- og vurderingsskjema - behandling med legemiddel til enkeltpasient etter unntaksordningen i systemet for Nye metoder
1.2.2.5-24	Sjekkliste ved opptak av legemiddelanamnese
1.2.2.5-25	Oppfølging av kostbare legemidler i Helse Bergen HF - en oversikt
1.2.2.5-26	Administrativ prosess for kostbare legemidler
1.2.2.5-27	Retningslinjer for innføring av legemidler i spesialisthelsetjenesten i sammenheng med anskaffelser

1.2.2.6.1-01	Blandetabell legemidler til parenteral bruk for voksne
1.2.2.6.1-02	Sterile legemidler - veiledende brukstid og oppbevaring etter anbrudd
1.2.2.6.1-03	Ekstravasering
1.2.2.6.1-04	Infusjons- og sprøytepumper
1.2.2.6.1-05	Infusjonssett, ulike typer, skiftfrekvens
1.2.2.6.1-06	Infusjonssett og transfusjonssett, etterskylling / volum
1.2.2.6.1-07	Ventiler til infusjonssett, intravenøst og epiduralt
1.2.2.6.1-08	Utblanding antiinfektiva
1.2.2.6.1-11	Legemidler med krav til PVC- eller ftalat-frie beholdere og infusjonsutstyr
1.2.2.6.3-01	Antiinfektiva, håndtering og istandgjøring
1.2.2.6.3-02	Arbeidsteknikk ved tilberedning av antibiotika
1.2.2.6.3-03	Blandetabell antibiotika - voksne
1.2.2.6.3-04	Blandetabell antimykotika - voksne
1.2.2.6.3-05	Blandetabell antivirale midler - voksne
1.2.2.6.3-06	Rekonstituering av erytromycin
1.2.2.6.3-07	Forenklet intrakutan hudtest for antibiotika
1.2.2.6.3-08	Ofte stilte spørsmål om antibiotika, med svar
1.2.2.6.4-01	Ordinering, administrering og monitorering av gentamicin og tobramycin hos voksne
1.2.2.6.4-03	Administrasjon av gentamicin i ferdigfylte beholdere
1.2.2.6.5-01	Håndtering av anafylaksi, oversikt
1.2.2.6.5-02	Håndtering av anafylaksi, oppslag
1.2.2.6.6-01	Retningslinjer og overvåkningsskjema for smertebehandling og sedasjon av barn (1 mnd - 16 år)
1.2.2.6.6-02	Retningslinjer og overvåkningsskjema for akutt- og postoperativ smertebehandling av voksne m/opioid SC/IV
1.2.2.6.7-01	Forskrivning av næringsmidler og intravenøs ernæring på blå resept
1.2.2.6.8-01	Cytostatika - håndtering i Helse Bergen
1.2.2.6.8-02	Krav ved opptrekk/utblanding av cytostatika
1.2.2.6.8-03	Arbeid i sikkerhetsbenk
1.2.2.6.9-01	Håndtering av LAR legemiddel
1.2.2.6.9-02	Kvitteringsskjema for observert utdeling og inntak av substitusjonsbehandling LAR
1.2.2.6.10-01	Retningslinjer for bruk av FEIBA

1.2.2.6.11-01	Glukokortikoid-behandling ved covid-19
1.2.2.7-01	Opplæring legemiddelhåndtering (generelt)
1.2.2.7-02	Sentrale kompetansekrav legemiddelhåndtering
1.2.2.7-03	Oversikt. Sentrale kompetansekrav innen legemiddelhåndtering - ulike yrkesgrupper
1.2.2.7-04	Organisering av arbeid med legemiddelbivirkninger i Helse Bergen
1.2.2.8-01	Bruk av nye legemidler før markedsføringstillatelse (MT)
1.2.2.8-02	Fokusliste dobbeltkontroll av legemidler
1.2.2.8-03	Dobbeltkontroll ved istandgjøring og utdeling til barn
1.2.2.8-04	Regional miksturliste
1.2.2.8-05	Tabell over brukstid av miksturer og andre perorale legemidler i flerdosebeholdere etter anbrudd/utblanding

Eksterne referanser

- [1.13.11 Legemiddelforsyning i sykehus - Forskrift om legemiddelforsyningen mv. ved sykehus og andre helseinstitusjoner.](#)
- [1.13.1 Legemiddeloven - Lov om legemidler m.v.](#)
- [1.13.6 Forskrift om legemiddelhåndtering for virksomheter og helsepersonell som yter helsehjelp](#)
- [1.13.7 Forskrift om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus](#)
- [1.13.10 Forskrift om legemiddelassistert rehabilitering \(LAR-forskriften\)](#)

14 Endringer siden forrige versjon

Fjernet arkiverte LAR-retningslinjer. Lagt til regional miksturliste og skjema for dokumentasjon på gjennomgang av legemiddellager.
Forlenget gyldighet til 05.01.2025